

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การให้การศึกษาค้นคว้าและคิดเป็นอิสระเป็นสิ่งสำคัญยิ่งที่ทุกประเทศจะต้องคำนึงถึง การศึกษาในระดับมัธยมศึกษา เป็นการจัดการศึกษาที่มุ่งผลิตกำลังคนระดับกลางซึ่งจะเป็นกำลังในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ และผู้ที่ทำหน้าที่สำคัญในการอบรมสั่งสอนให้มีความรู้และรู้จักตนเองหาความรู้ตลอดจนประสบการณ์อันเป็นประโยชน์ให้พร้อมที่จะเป็นพลเมืองดี ประกอบอาชีพเป็นกำลังทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศได้อย่างดี ก็คือครู¹ สภาแรงงานแห่งชาติของอเมริกาได้กล่าวถึงความสำคัญของครูว่า งานของครูสำคัญยิ่งต่อสวัสดิภาพของประเทศไทยและของทุกคน นอกจากนี้ ครูยังมีอิทธิพลโดยตรงต่อประสิทธิภาพของการศึกษา² ซึ่งขึ้นอยู่กับองค์ประกอบหลายอย่างอาทิ เช่น จำนวนชั่วโมงในการทำงาน วุฒิของครู สวัสดิการและสภาวะในการทำงาน³ ถ้าครูได้ทำงานตรงตามความสามารถและที่ได้รับมอบหมายในอัตราที่เหมาะสมแล้วก็จะช่วยให้ครูได้แสดงความสามารถอย่างเต็มที่และด้วยความเต็มใจอันจะเป็นผลต่อการยกระดับคุณภาพของการศึกษาให้สูงขึ้น นอกจากนี้คุณภาพของการศึกษาก็ขึ้นอยู่กับวิธีการบริหารโรงเรียน ซึ่งกริฟฟิธ (Griffiths) และเฮมฮิล (Hemphill) กล่าวว่า การบริหารโรงเรียนเป็นขบวนการทางวิทยาศาสตร์ที่เกี่ยวกับการแก้ปัญหา ครูใหญ่ในฐานะตัวจักรกลนั้นไม่มีความเข้าใจต่อขบวนการบริหาร

¹ บรูซ ดีน อีตาดกร และ รัทยา คัมบุจูเต็ก, การเตรียมครู (พระนคร : กุรุสภา, 2513), หน้า 1 - 3.

² Hyron Lieberman, Education as a Professional (New York : Prentice Hall, 1960), p. 244.

³ ช่าง บั๊กกรี, "เศรษฐกิจการศึกษากับการจัดการศึกษาในปัจจุบัน", ประมวลบทความเกี่ยวกับการมัธยมศึกษา (พระนคร : กรมวิสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, 2513), หน้า 100.

โรงเรียนแล้วการจัดการศึกษาในโรงเรียนก็ย่อมจะประสบความสำเร็จล้มเหลว⁴ ผู้บริหารจะต้องมีความรู้ในการกำหนดหน้าที่การงานให้ได้สัดส่วนโดยให้แต่ละคนได้ทำงานด้วยความเหมาะสมกับความสามารถไม่มากไม่น้อยเกินไป จากการจัดวางรูปงานในโรงเรียนจะต้องกำหนดตัวบุคคลผู้ปฏิบัติงานนั้น ๆ ออกเป็น 3 ฝ่ายคือ ฝ่ายปฏิบัติการ ฝ่ายบริหาร และฝ่ายบริการ⁵ แต่ละฝ่ายจะปฏิบัติงานต่าง ๆ ในโรงเรียนซึ่งได้แก่งานธุรการ วิชาการ ปกครอง หอสมุด และแนว พยาบาลและอื่น ๆ งานในตำแหน่งวิชาการที่เกี่ยวกับการเรียนการสอนก็มีการจัดแบ่งประเภทออกเป็นชั้นเรียน กำหนดขนาดของชั้นเรียน และบุคคลผู้สอนในชั้นต่าง ๆ งานเหล่านี้จะกำหนดบุคคลที่ทำหน้าที่ได้อย่างพอเหมาะ ในแต่ละสถานศึกษา เช่น ตำแหน่งการสอน โดยปกติมักจะกำหนดไว้เป็นเกณฑ์คือ ในระดับมัธยมศึกษาควรสอนสัปดาห์ละ 18 ชั่วโมง⁶ ทั้งนี้โดยกำหนดให้มีจำนวนนักเรียนประมาณ 35 - 45 คน⁷ แต่ในสภาพปัจจุบันปัญหาจากแคลนครูที่ปฏิบัติงานในส่วนภูมิภาค เป็นปัญหาสำคัญยิ่งทั้งนี้เนื่องจากสวัสดิการของครูยังไม่ดีพอ ประกอบกับขาดเกรงใจอำนวยความสะดวกต่าง ๆ เช่น อาคาร สถานที่ สนาม ห้องเฉพาะวิชา อุปกรณ์การสอน และอื่น ๆ ทำให้ขาดแรงจูงใจให้ครูออกไปปฏิบัติงานในส่วนภูมิภาค ประกอบกับในปัจจุบันกรมวิสามัญศึกษาพยายามขยายารรับนักเรียนในส่วนภูมิภาคเพิ่มขึ้น เพื่อป้องกันมิให้นักเรียนหลังไหลเข้าสู่ส่วนกลาง⁸ ซึ่งแสดงแนวโน้มภาระหนักของครูในส่วนภูมิภาค

⁴ H. Chester Nolte, An Introduction to School Administration Selected Reading (New York : The Macmillan Company, 1966), p. 224.

⁵ ภิญโญ สาร, "การบริหารบุคคลากรโรงเรียน" วารสารการบริหาร (พระนคร: โรงพิมพ์อักษรสัมพันธ์, 2513), หน้า 85.

⁶ กรมวิสามัญศึกษา, หลักเกณฑ์เกี่ยวกับอัตรากำลังในสถานศึกษาของกรมวิสามัญศึกษา (เอกสารอัครสารนา), 2507.

⁷ กระทรวงศึกษาธิการ, ประกาศเรื่องกำหนดจำนวนนักเรียนในห้องเรียน (เอกสารอัครสารนา), 2507.

⁸ ธนู แสงศักดิ์, "แผนพัฒนาการบริหารและปัญหาการศึกษาในปัจจุบัน" ประมวลบทความการวางแผนการศึกษา (กองวางแผนการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, 2513), หน้า 234.

ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาสภาพการปฏิบัติงานของครู โรงเรียนระดับมัธยมศึกษา ในส่วนภูมิภาคว่ามีอัตราการห่างงานอยู่ในลักษณะใด ซึ่งการวิเคราะห์และพิจารณาสถิติของข้อมูล ตลอดจนสภาพแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับครู ในแต่ละภาคการศึกษานี้ จะเป็นแนวทางในการปรับปรุงการกำหนดอัตราการห่างงานได้อย่างเหมาะสม ในการวิจัยครั้งนี้ จะชี้ให้เห็นสภาพการห่างงานที่แท้จริงของครูในส่วนภูมิภาค

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ที่จะศึกษาการปฏิบัติงานของครู โรงเรียนรัฐบาล ระดับมัธยมศึกษาในส่วนภูมิภาค จำนวน 12 ภาคการศึกษา โดยมีวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้คือ

1. ศึกษาการปฏิบัติงานของครูในแต่ละภาคศึกษา และของทุกภาคศึกษาในเรื่อง จำนวนชั่วโมงที่ใช้ในด้านการสอน บริหาร และบริการ คิดเป็นจำนวนชั่วโมงต่อ สัปดาห์ โดยแบ่งโรงเรียนออกเป็นสองประเภทคือ โรงเรียนขนาดเล็กและโรงเรียน ขนาดใหญ่
2. เปรียบเทียบอัตราการสอน การบริหาร และบริการของครูในแต่ละ ภาคศึกษาคิดเป็นจำนวนชั่วโมงต่อสัปดาห์ โดยแบ่งโรงเรียนออกเป็นสองประเภท คือ โรงเรียนขนาดเล็ก และโรงเรียนขนาดใหญ่
3. ศึกษาคุณลักษณะบางประการของครูในแต่ละภาคศึกษา ได้แก่ เพศ อายุ วุฒิ

ขอบเขตของการวิจัย

1. ผู้วิจัยจะศึกษาเฉพาะการปฏิบัติงานในด้านการสอน การบริหาร และ บริการของครูมัธยมศึกษา ในส่วนภูมิภาค รวม 12 ภาคการศึกษา ที่สังกัดกรมวิสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ โดยจะศึกษาเฉพาะโรงเรียนขนาดเล็ก โรงเรียนขนาดใหญ่ที่ เปิดสอนคาบละ 60 นาที ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น หรือทั้งระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และตอนปลาย รวมทั้งโรงเรียนในโครงการปรับปรุงโรงเรียนมัธยมในอนบท (คมช.) และใช้หลักสูตรปีพุทธศักราช 2503 ส่วนโรงเรียนในโครงการโรงเรียนมัธยมแบบประสม แบบ 1 แบบ 2 (คมส. 1, คมส. 2) ซึ่งใช้หลักสูตรพิเศษจะไม่นำมาศึกษาวิจัยในครั้งนี้

2. การปฏิบัติงานของครูในสถานการสอน การบริหารและการบริการจะวัดเป็นจำนวนชั่วโมงสอนโดยถือการปฏิบัติงานของครูในปีการศึกษา 2513 เป็นหน่วยตัวอย่าง (Sampling Unit) ของการปฏิบัติงานของครูประจำในแต่ละภาคการศึกษาในปัจจุบัน

3. ผู้วิจัยจะศึกษาเฉพาะการปฏิบัติงานที่เป็นหน้าที่ประจำ และจะไม่รวมงานที่ได้รับมอบหมายเป็นพิเศษในบางครั้งบางคราว และงานประกอบอื่น ๆ ได้แก่ กิจกรรมที่เกี่ยวกับการสอน หรืองานที่จัดเจ้าประเภทการสอน การบริหาร และการบริการไม่ได้

4. การวิจัยครั้งนี้จะไม่รวมการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนราษฎร์ และโรงเรียนรัฐบาลในระดับมัธยมศึกษาในแขนงอื่น ๆ

ขอตกลงเบื้องต้น

1. การปฏิบัติงานของครูประจำในสถานการสอน การบริหาร และการบริการ ในโรงเรียนมัธยมศึกษา จะมีคุณลักษณะคล้ายคลึงกันกับที่เป็นมาแล้วในอดีตและที่จะเป็นไปในอนาคต จะมีลักษณะเช่นเดียวกับที่เป็นอยู่ในปีการศึกษา 2513

2. จำนวนครูที่ปฏิบัติงานในสถานการสอน การบริหาร และการบริการ หมายถึงจำนวนครูที่ปฏิบัติงานในสถานนั้น ๆ จริง ส่วนครูที่มีชื่ออยู่ในทะเบียนโรงเรียน แต่ไปปฏิบัติราชการ ณ ที่แห่งอื่น หรือปฏิบัติงานอื่น ๆ ที่จัดเจ้าประเภทการสอน การบริหาร และการบริการไม่ได้ จะไม่นำมารวมในการศึกษาครั้งนี้

3. ครูที่ปฏิบัติงานจำแนกออกเป็น 3 ฝ่าย คือ ฝ่ายปฏิบัติการ ฝ่ายบริหาร และฝ่ายบริการ ในการศึกษาครั้งนี้จะศึกษาการปฏิบัติงานของครูในแต่ละลักษณะงาน โดยเฉพาะในสถานการสอนจะศึกษาจากครูที่ทำหน้าที่สอนทั้งฝ่ายปฏิบัติการ ฝ่ายบริหาร และฝ่ายบริการ

4. การจัดจำนวนนักเรียนในแต่ละห้องเรียนของโรงเรียนทุกแห่งจะปฏิบัติตามหลักเกณฑ์เดียวกัน คือประมาณ 35 - 45 คน

5. ในการศึกษาเกี่ยวกับการปฏิบัติงาน สถานการสอนจะพิจารณาจำนวนชั่วโมงสอนในสถานการสอนของครู โดยไม่จำแนกครูออกเป็นรายหมวดวิชาและระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น หรือชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

6. คำสถิติต่าง ๆ อยู่ในหลักเกณฑ์การปฏิบัติงานของกรมวิสามัญศึกษา ซึ่ง
ถูกรงศาเป็นข้อมูลมี

7. ข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการปฏิบัติงานของครูที่นำมาศึกษาวิจัยในครั้งนี้
ครูใหญ่หรืออาจารย์ใหญ่เป็นผู้รับผิดชอบ จึงถูกต้องตามความเป็นจริงและเชื่อถือได้
ความจำกัดของการวิจัย

เนื่องจากข้อมูลที่ใช้ในการวิจัยเป็นข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary data)
ได้รวบรวมจากแบบรายงานครูปีการศึกษา : 2513 ซึ่งฝ่ายวางแผนและประเมินผล
กรมวิสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ เป็นผู้รวบรวม ถ้ามีโรงเรียนหนึ่งโรงเรียนใด
รายงานคลาดเคลื่อนจากความเป็นจริง เพราะคำนึงถึงส่วนใดส่วนเสียในการคอมมิวนิสต์
ที่ผู้วิจัยจะควบคุมได้

คำจำกัดความ

ครูมัธยมศึกษา หมายถึงครูประจำการในโรงเรียนรัฐบาลส่วนภูมิภาค ระดับ
มัธยมศึกษา สังกัดกรมวิสามัญศึกษา ที่ปฏิบัติงานอยู่ในโรงเรียนจริง

อัตราการทำงาน หมายถึงเวลาที่ใช้ในการปฏิบัติงานในลักษณะต่าง ๆ คิดเป็น
จำนวนชั่วโมงต่อสัปดาห์

โรงเรียนรัฐบาลระดับมัธยมศึกษา หมายถึงโรงเรียนมัธยมศึกษาสายสามัญสังกัด
กรมวิสามัญศึกษา เปิดสอนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น หรือมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลาย
เฉพาะที่เปิดสอนคาบละ 60 นาที

โรงเรียนขนาดเล็ก หมายถึงโรงเรียนที่มีจำนวนห้องเรียนต่ำกว่า 18 ห้องเรียน
ซึ่งมีจำนวนนักเรียนประมาณ 600 คน

โรงเรียนขนาดใหญ่ หมายถึงโรงเรียนที่มีจำนวนห้องเรียนตั้งแต่ 18 ห้องเรียน
ซึ่งมีจำนวนนักเรียนประมาณ 600 คน ขึ้นไป

การปฏิบัติงาน การจัดการงานของโรงเรียนในสถานศึกษาหนึ่ง ๆ แบ่ง

การปฏิบัติงานออกเป็น 3 ประเภท คือ

1. ฝ่ายบริหาร ได้แก่หัวหน้าสถานศึกษา และผู้ช่วยหัวหน้าสถานศึกษา ซึ่งถือ
เกณฑ์การจัดอัตราค่าจ้างดังต่อไปนี้ คือ

1.1 หัวหน้าสถานศึกษา ให้มีตำแหน่งผู้อำนวยการโรงเรียน ครูใหญ่
อาจารย์ใหญ่ ได้เพียง 1 คน ในสถานศึกษาหนึ่ง

1.2 ผู้ช่วยหัวหน้าสถานศึกษา ให้มีตำแหน่งผู้ช่วยหัวหน้าสถานศึกษาได้
ตามเกณฑ์ดังนี้คือ

โรงเรียนขนาด 9 ห้องเรียน ให้มีผู้ช่วยหัวหน้าสถานศึกษาได้ 1 คน และให้
ทำหน้าที่ช่วยฝ่ายวิชาการ

โรงเรียนขนาด 18 ห้องเรียน ให้มีผู้ช่วยหัวหน้าสถานศึกษาเพิ่มได้อีก
1 คน ทำหน้าที่ธุรการ

โรงเรียนขนาด 27 ห้องเรียน ให้มีผู้ช่วยหัวหน้าสถานศึกษาเพิ่มได้อีก
1 คน ทำหน้าที่ฝ่ายปกครอง

2. ฝ่ายปฏิบัติการ คือครูผู้ทำการสอนประจำในสถานศึกษา มีชื่ออยู่ในทะเบียน
ของโรงเรียน

3. ฝ่ายบริหาร หมายถึงครูที่ทำหน้าที่บริหาร เพื่อสวัสดิภาพและคุณภาพของ
โรงเรียน ได้แก่ครูธุรการ ครูบรรณรักษ์ ครูแนะแนว ครูพยาบาล และอื่น ๆ ซึ่งถือ
เกณฑ์การจัดอัตราค่าจ้างดังต่อไปนี้ คือ

โรงเรียนที่มีห้องเรียน 6 ห้องเรียน ให้มีครูทำหน้าที่บรรณรักษ์ห้องสมุดได้ 1 คน

โรงเรียนที่มีห้องเรียน 9 ห้องเรียน ให้มีครูทำหน้าที่แนะแนวได้ 1 คน

โรงเรียนที่มีห้องเรียน 12 ห้องเรียน ให้มีครูทำหน้าที่ธุรการและการเงิน
เพิ่มได้อีกอย่างละ 1 คน

โรงเรียนที่มีห้องเรียน 18 ห้องเรียน ให้มีครูทำหน้าที่พยาบาลได้ 1 คน

รายงานการวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แคลวิน ไกรเดอร์⁹ (Calvin Grieder) ได้เสนอแนะวิธีวัดอัตราการทำงานของครู ของโรงเรียนในสหรัฐอเมริกาซึ่งเป็นผลจากการประชุมแห่งชาติครั้งที่ 13 เกี่ยวกับการฝึกหัดครูและมาตรฐานวิชาชีพ (The Thirteenth Annual National Conference on Teacher Education and Professional Standards) ได้ลงความเห็นในวารสารประจำปีมีสาระสำคัญว่า ในการวัดอัตราการทำงานของครูควรจะพิจารณาด้วยสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ในจำนวนหนึ่งอย่าง หรือมากกว่าหนึ่งอย่าง คือ

1. จำนวนของชั้นเรียนโดยเฉลี่ย
2. อัตราส่วนระหว่างครูต่อนักเรียน
3. จำนวนชั้นเรียนที่เปิดสอนต่อวัน
4. จำนวนนักเรียนทั้งหมดที่สอน
5. จำนวนวิชาต่าง ๆ ที่ทำการสอน
6. จำนวนชั่วโมงเรียนทั้งหมด
7. เวลาที่ใช้ในการบริหาร ชุกรการ และแนว กิจกรรมเสริมหลักสูตร

เกณฑ์การวัดเหล่านี้ไม่รวมถึงองค์ประกอบอื่น ๆ ที่มีผลทำให้เกิดการเรียนการสอนขึ้น นอกจากนี้ยังได้เสนอแนะเกี่ยวกับอัตราการทำงานของครูที่เหมาะสม คือ ในโรงเรียนมัธยมศึกษาอัตราการสอนโดยเฉลี่ยสัปดาห์ละ 23 ชั่วโมง กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการสอนโดยเฉลี่ยสัปดาห์ละ 12 ชั่วโมง 59 นาที งานเบ็ดเตล็ดอื่น ๆ โดยเฉลี่ยสัปดาห์ละ 11 ชั่วโมง 55 นาที ถ้าพิจารณาคาบเวลาเป็นเกณฑ์สำหรับโรงเรียนที่มีการสอน 40 คาบหรือมากกว่านั้นคือสัปดาห์ อัตราการสอนโดยเฉลี่ยสัปดาห์ละ 29 คาบ โรงเรียนที่มีการสอน 30 คาบหรือน้อยกว่านั้นอัตราการสอนโดยเฉลี่ย 20 ตามต่อสัปดาห์

⁹Calvin Grieder, Public School Administration (New York: The Ronald Press Company, 1961), pp. 254-255.

จอห์น เดวิด มีส์¹⁰ (John David Mees) ได้ศึกษาอัตราการสอนของครู
ในมลรัฐอิลลินอยส์ (Teacher's Teaching Load in Illinois) ได้แบ่งประเภท
โรงเรียนออกตามขนาดของโรงเรียน และตามระยะเวลา วัตถุประสงค์ในการวิจัยครั้งนี้
คือ

1. เพื่อเปรียบเทียบอัตราการสอนเฉลี่ยของครูในโรงเรียนประเภทตามระยะเวลาสั้นเมื่อแบ่งตามขนาดของโรงเรียน
2. เปรียบเทียบอัตราการสอนเฉลี่ยของครูในโรงเรียนประเภทตามระยะเวลายาวเมื่อแบ่งตามขนาดของโรงเรียน
3. ในโรงเรียนที่เปิดสอนตามระยะเวลาสั้นและตามระยะเวลายาว อัตราการสอน
ทางานของครูชายและครูหญิงแตกต่างกันหรือไม่

ผู้วิจัยได้กำหนดตามระยะเวลาสั้นในการวิจัยนี้คือ 40 - 45 นาที และตาม
ระยะเวลายาวคือ 55 นาทีขึ้นไป โรงเรียนที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้คือ โรงเรียนมัธยม
157 โรงเรียน จำนวนออกเป็น 4 กลุ่ม ตามจำนวนนักเรียน คือ จำนวนนักเรียน
1 - 150 คน 151 - 500 คน 501 - 1,000 คน และ 1001 คนขึ้นไป
ผลการวิจัยสรุปได้ว่า

1. อัตราเฉลี่ยการสอนของครูในโรงเรียนประเภทตามระยะเวลาสั้น เมื่อแบ่ง
ตามขนาดของโรงเรียนมีความแตกต่างกันเพียงเล็กน้อย
2. อัตราเฉลี่ยการสอนของครูในโรงเรียนประเภทตามระยะเวลายาวเมื่อแบ่ง
ตามขนาดของโรงเรียนแตกต่างกัน สำหรับโรงเรียนที่มีนักเรียนมากกว่า 150 คน
เพียงเล็กน้อย และโรงเรียนที่มีนักเรียนน้อยกว่า 150 คน จะมีความแตกต่างกัน
น้อยมาก

---

¹⁰ John David Mees, "Teacher's Teaching Load in Illinois",
Thesis Abstract Series, 3(Bloomington: Indiana University, 1950),
pp. 91 - 97.

3. ครูชายในโรงเรียนทั้งสองประเภท มีอัตราการว่างงานมากกว่าครูหญิง
 4. ครูประมาณร้อยละ 22 ในโรงเรียนประเภทกลางระยะเวลาสั้น มี
 อัตราการว่างงานเหนือกว่ามาตรฐาน และครูประมาณร้อยละ 16 ของโรงเรียน
 ประเภทกลางระยะเวลายาว มีอัตราการว่างงานเหนือกว่ามาตรฐานของ North
 Central Association of College and Secondary Schools.

ในการสำรวจอัตราการว่างงานในหน้าที่ของครู ออสติน จอห์น แมททิล่า¹¹
 (Austin John Mattila) ได้ศึกษาอัตราการว่างงานของครูในจูเนียร์คอลเลจ แห่ง
 แกลิฟอร์เนีย (Teacher Load in California Public Junior Colleges)
 วัตถุประสงค์ในการศึกษาครั้งนี้เพื่อสำรวจอัตราการว่างงานในหน้าที่ครูในระดับวิทยาลัย
 39 แห่ง ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูลโดยส่งไปยังครู จำนวน
 1,686 คน ในจำนวนสาขาวิชาทั้งสิ้น 17 สาขาวิชา จากผลการวิจัยสรุปได้ว่า

1. ในวิทยาลัย 23 แห่ง จากจำนวนทั้งสิ้น 39 แห่ง อัตราการสอน
 โดยเฉลี่ยของครู 15 ชั่วโมงต่อสัปดาห์
2. ผู้สอนส่วนมากมีความพอใจที่จะได้สอนสัปดาห์ละ 15 ชั่วโมง
3. ผู้สอนได้ให้ข้อเสนอแนะว่าโดยเฉลี่ยครูควรสอนสัปดาห์ละ 15 ชั่วโมง
 และควรจะต้องเป็นมาตรฐานในการกำหนดชั่วโมงการสอน สำหรับการเรียนภาคฤดู
 ซึ่งมีจำนวนนักเรียนต่อสัปดาห์ 30 - 35 คน

---

¹¹ Austin John Mattila, "Teacher Load in California
 Public Junior Colleges", Dissertation Abstracts, 19:10 (Michigan:
 University Microfilms, Inc., Ann Arbor Michigan, 1959),
 pp. 2514-2515.

ต่อมาปีพุทธศักราช 2505 มิลาน โบเกอร์ แดดี¹² (Milan Bowker Dady) ได้ทำการวิจัยเรื่องอัตราการทำงานของครูในเนบรัสกาจูเนียร์ ไฮสกูล (Teacher Load in Selected Nebraska Junior High School) โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะเปรียบเทียบอัตราการสอนของครูที่มีการสอนเต็มเวลา (Full time teacher) ทั้งหมด ในโรงเรียนมัธยมที่เกาะตอนต้นกับค่าปกติของชาติ (National norms) โดยไม่รวมจำนวนผู้บริหาร คณาจารย์เทศกครูแนะแนว ครูพิเศษ และครูที่ไม่ได้ทำการสอน ได้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูล ได้ส่งไปยังโรงเรียน 33 แห่ง ซึ่งเป็นโรงเรียนมัธยมประจำตำบล 41 ตำบล ได้รับแบบสอบถามจากครูกลับคืนมา 468 ชุด จากจำนวนครูทั้งสิ้น 705 คน ทำเนียบการวิจัยแบ่งโรงเรียนออกเป็นขนาดของโรงเรียนและจำแนกครูออกเป็นชาย หญิง ผลการวิจัยสรุปได้ว่า อัตราการสอนของครูเมื่อแบ่งตามขนาดของโรงเรียนเมื่อนำไปเปรียบเทียบกับค่าปกติของชาติปรากฏว่า อัตราการทำงานของครูสูงกว่าค่าปกติของชาติ (National norms) เล็กน้อยทั้งในแง่ขอบเขตวิชา (Subject Area) และขนาดของโรงเรียน

สำหรับประเทศไทย ได้มีผู้สนใจศึกษาและสำรวจอัตราการทำงานของครูถึงนี้คือ กองวางแผนการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ¹³ ได้ศึกษาอัตราการทำงานของครูและครูใหญ่ในโรงเรียนอาชีวศึกษา โรงเรียนรัฐบาล และโรงเรียนราษฎร์ ในระดับมัธยมศึกษาทั่วประเทศ โดยศึกษาเฉพาะงานด้านการสอนและงานบริหารอื่น ๆ

¹² Milan Bowker Dady, "Teacher Load in Selected Nebraska Junior High Schools", Dissertation Abstracts, 22:10 (University Microfilms April, 1962), pp. 3483 - 3484.

¹³ Educational Planning Office, Ministry of Education, Current and Projected Secondary Education Programs for Thailand (Bangkok: Thai Baeb Rien Press, 1967), p. 143.

ที่เกี่ยวกับการสอน ได้แก่ งานธุรการ บริหาร ห้องสมุด แนะนำ รวมทั้งงานที่ไม่ได้กำหนดหน้าที่ไว้อย่างละเอียด ผลการวิจัยพบว่า อัตราการสอนของครูในระดับมัธยมศึกษาของรัฐบาล โดยเฉลี่ย 16.76 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ งานประกอบอื่น ๆ ที่เกี่ยวกับการสอนโดยเฉลี่ย 9.95 ชั่วโมงต่อสัปดาห์

ในส่วนภูมิภาค ได้มีผู้ศึกษาและสำรวจการปฏิบัติงานของครูเป็นรายจังหวัดคือ พุทธศักราช 2506 ปีนี้ รังทิลป¹⁴ ได้สำรวจภาวะความเป็นอยู่ของครูในจังหวัดนนทบุรี วัตถุประสงค์ในการวิจัยนี้เพื่อศึกษาเกี่ยวกับคุณลักษณะของครูในด้านวิชาการ โดเมนุติของครู อายุ ชั่วโมงการสอน โดยศึกษาจากจำนวนครูทั้งหมดในจังหวัดนนทบุรี ที่สังกัดกรมวิสามัญศึกษา ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูล ผลการวิจัยพบว่า

1. ครูในจังหวัดนนทบุรี มีวุฒิ ป.ป. ร้อยละ 21.96 วุฒิสองเท่าปริญญาตรี มีร้อยละ 6.78 วุฒิ ป.ม มีร้อยละ 14.23
  2. อายุของครูในจังหวัดนนทบุรี ส่วนใหญ่อยู่ระหว่าง 25 - 26 ปี มีอยู่ร้อยละ 12.64 อายุุน้อยที่สุดคือ 18 ปี มีอยู่ร้อยละ 0.12
  3. จำนวนครูชายมากกว่าครูหญิง ครูชายมีอยู่ร้อยละ 57.18 และครูหญิงมีร้อยละ 42.82
  4. เกี่ยวกับอัตราการสอน ครูส่วนใหญ่สอนสัปดาห์ละ 17 - 18 ชั่วโมง
- ในปีต่อมา ทิพย์วรรณ สุวรรณช่าง¹⁵ ได้สำรวจครูในโรงเรียนรัฐบาล

¹⁴ปีนี้ รังทิลป, "การสำรวจภาวะความเป็นอยู่ของครูในจังหวัดนนทบุรี" วิทยานิพนธ์ ครุศาสตร์บัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2506. (อัครสำเนา)

¹⁵ทิพย์วรรณ สุวรรณช่าง, "การสำรวจครูในโรงเรียนรัฐบาลจังหวัดนนทบุรี" วิทยานิพนธ์ ครุศาสตร์บัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2507. (อัครสำเนา)

จังหวัดชลบุรี โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะสำรวจสภาพความเป็นอยู่ของครูในโรงเรียนดังกล่าว ในด้านวุฒิ การสอน และสภาพทั่ว ๆ ไป ซึ่งมีวิธีการคล้ายคลึงกับวิธีของ ปั้น ริงคิลป์ ไร้แบบสอบถามเป็น เครื่องมือในการรวบรวมข้อมูล โดยสุ่มตัวอย่างจากครูร้อยละ 25 ของจำนวนครูทั้งหมด ทั้งนี้เนื่องจากครูในจังหวัดชลบุรี มีจำนวนมากเกินกว่าที่จะศึกษา ครูทั้งหมดได้ ผลจากการวิจัยสรุปได้ว่า

1. ครูในโรงเรียนรัฐบาลส่วนมากมีวุฒิ บ.ม. ป.กศ.สูง หรืออนุปริญญา คิดเป็นร้อยละ 37. ที่รองลงไปคือ วุฒิ ป.ป. หรือเทียบเท่า ส่วนครูระดับปริญญา มีจำนวนร้อยละ 27

2. ครูร้อยละ 35 มีจำนวนชั่วโมงในการสอนอยู่ระหว่าง 19-23 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ และครูร้อยละ 23 มีจำนวนชั่วโมงในการสอน 16-18 ชั่วโมงต่อสัปดาห์

นอกจากนี้ยังมีศึกษาการปฏิบัติงานของครูในส่วนภูมิภาคเป็นรายจังหวัดแล้ว ในส่วนกลางก็มีผู้ศึกษาเกี่ยวกับอัตราการห่างหายของครูคือ วิภา เพ็ชรเพียร¹⁶ ได้ศึกษารายชื่อของหัวหน้าวิชาการศึกษาสตรีในชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายสายอาชีพ ในด้านการปฏิบัติงานในหน้าที่และความรับผิดชอบของหัวหน้าวิชาการศึกษาสตรี โดยได้วิธีสำรวจความคิดเห็นและปัญหาต่าง ๆ ของครูผู้สอนวิชาการศึกษาสตรีในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายสายอาชีพ ในจังหวัดพระนคร ธนบุรี ไร้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูล โดยรวบรวมจากหัวหน้าวิชาการศึกษาสตรี 22 คน ครูผู้สอน 65 คน ในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายสายอาชีพ รวม 22 แห่ง ผลการวิจัยที่เกี่ยวเนื่องกับการวิจัยนี้ คือ

1. หัวหน้าวิชาการศึกษาสตรีในโรงเรียนต่าง ๆ ที่กล่าวถึงมีจำนวนชั่วโมงสอนโดยเฉลี่ย 15 ชั่วโมงต่อสัปดาห์

¹⁶ วิภา เพ็ชรเพียร, "บทบาทของหัวหน้าวิชาการศึกษาสตรีในชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายสายอาชีพ" วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต แผนกวิชาบริหารการศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2509. (อัครสำเนา)

2. ครูคณิตศาสตร์มีชั่วโมงการสอนเฉลี่ย 18 ชั่วโมงต่อสัปดาห์

เมื่อทศกักรว 2513 นงนุช สารภรณ์¹⁷ ได้ศึกษาลักษณะงานของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาในส่วนกลาง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจอัตราการทำงานของครูในด้านการสอนและงานอื่น ๆ โดยคิดอัตราเฉลี่ยเป็นจำนวนชั่วโมงต่อสัปดาห์ จำแนกโรงเรียนออกเป็น 3 ขนาดคือ ขนาดเล็ก ขนาดกลาง ขนาดใหญ่ เพื่อศึกษาอัตราการทำงานของครูในโรงเรียนที่มีขนาดต่างกัน ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูล โดยสุ่มตัวอย่างอาจารย์ใหญ่ 38 คน ครู 464 คน ในโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดพระนคร-ธนบุรี รวม 38 แห่ง ได้รับแบบสอบถามคืนจากอาจารย์ใหญ่ร้อยละ 78.95 จากครูร้อยละ 82.32 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้วิธีทางสถิติแสดงค่าเฉลี่ย ฐานนิยม มัถยฐาน ค่าเฉลี่ย ผลการวิจัยสรุปได้ว่า

1. อัตราการสอนของครูในโรงเรียนขนาดเล็ก ขนาดกลาง ขนาดใหญ่ ที่สอนทั้งระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลาย เท่ากับ 18, 19 และ 18 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ตามลำดับ

2. อัตราการทำงานของครูซึ่งหมายถึง งานด้าน การสอนและงานอื่น ๆ ได้แก่ งานด้านวิชาการ ธุรการ ปกครอง แนะนำ และกิจกรรมเสริมหลักสูตรในโรงเรียนขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ เท่ากับ 22, 24 และ 23 ชั่วโมงตามลำดับ

3. เนื่องจากอัตราการทำงานของครูในโรงเรียนขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ใกล้เคียงกัน แสดงว่าขนาดของโรงเรียนไม่ได้มีส่วนทำให้อัตราการสอนของครูแตกต่างกัน

4. ครูส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 26 - 40 ปี และมีวุฒิปริญญาตรี รองลงมาคือวุฒิต่ำกว่าปริญญาตรี

¹⁷ นงนุช สารภรณ์, "การศึกษาลักษณะงานของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาใน ส่วนกลาง" วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาบริหารการศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2513. (อัครสำเนาะ)

จากรายงานการวิจัยที่กล่าวมาทั้งหมดนี้ เป็นการสำรวจการปฏิบัติงานของครู ในระดับมัธยมศึกษา และระดับวิทยาลัย ส่วนใหญ่ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูล

สำรวจในด้านอัตราการสอน และงานประกอบอื่น ๆ โดยกองงานธุรการ บริหาร ห้องสมุด แผนก และจำแนกประเภทของโรงเรียน และคาบเวลาการสอน จากผลการวิจัยในต่างประเทศ ปรากฏว่าอัตราการสอนโดยเฉลี่ยต่อสัปดาห์ละ 23 ชั่วโมง งานประกอบอื่น ๆ ได้แก่กิจกรรมเกี่ยวกับการสอน และงานเบ็ดเตล็ดอื่น ๆ โดยเฉลี่ยต่อสัปดาห์ละ 12 - 13 ชั่วโมง เมื่อเปรียบเทียบอัตราการสอนกับมาตรฐานของชาติ ส่วนใหญ่อัตราการสอนของครูจะเหนือกว่ามาตรฐานของชาติ สำหรับประเทศไทยอัตราการสอนของครูในจังหวัดพระนคร - สมุทร โดยเฉลี่ยประมาณ 18 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ และในส่วนภูมิภาคในบางจังหวัด เช่น จากการวิจัยของ บีน ริงกิลป์ และ ทิพย์วรรณ สุวรรณฐาน อัตราการสอนของครูระหว่าง 16 - 18 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ ถ้าคิดอัตราการสอนของครูโดยเฉลี่ยทั้งประเทศจากการวิจัยของกองวางแผนการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ประมาณ 17 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ และงานประกอบอื่น ๆ โดยเฉลี่ย 10 ชั่วโมงต่อสัปดาห์

ในการวิจัยเรื่อง การปฏิบัติงานของครูมัธยมในส่วนภูมิภาคที่ผู้วิจัยได้ทำการศึกษานี้มีส่วนที่คล้ายคลึงกับรายงานการวิจัยที่กล่าวมาแล้ว คือ การใช้กลุ่มตัวอย่างเป็นตัวแทนประชากรในการศึกษาจำนวนชั่วโมงต่อสัปดาห์ในการปฏิบัติงาน และเปรียบเทียบอัตราการสอนโดยเฉลี่ยกับมาตรฐาน ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้จะถือว่าค่าเกณฑ์ปกติ คือ มาตรฐานคล้ายกับวิธีการของ มิลาน โบกเกอร์ แดดี (Milan Bowker Dady) ส่วนวิธีการอื่น ๆ ที่คล้ายคลึงกับ จอห์น เดวิด เนอส์ (John David Nees) และ บงบุช สารภรณ์ คือการเปรียบเทียบอัตราการทำงานของโรงเรียนที่มีขนาดแตกต่างกัน ส่วนที่แตกต่างกันคือจะศึกษาการปฏิบัติงานของครูในส่วนภูมิภาคโดยจำแนกออกเป็นภาค การศึกษาจะหาใหม่ผลการวิจัยครอบคลุมพื้นที่ไ้มากกว่าการหาเพียงจังหวัดเดียว และผู้วิจัยได้จำแนกงานประกอบอื่น ๆ ออกเป็นงานบริหาร และบริการ นอกจากนี้ผู้วิจัยยังได้อาศัยรายงานการวิจัยที่ได้ศึกษามาเป็นแนวทางในการทำการวิจัยด้วย